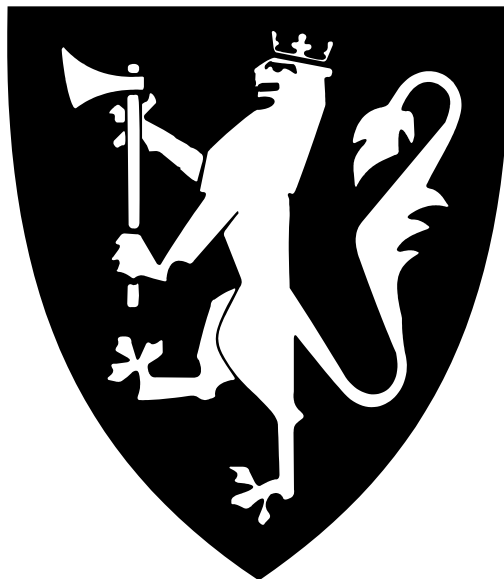


Norsk sverm

En studie i norsk sverms egnethet til opprørsbekjempning



KRIGSSKOLEN

Torstein Ryen Løver

Bachelor i militære studier; ledelse og landmakt

Emne fordypning

Krigsskolen

2015

Antall Ord: 9509

Forord

Under studiene på Krigsskolen har jeg vært medlem av en gruppe kalt Norsk sverm. Denne gruppen har jobbet med å se på en ny operasjonsmåte for Hæren, basert på svermmethodikk. Slik jeg ser det, er det en plikt for dagens offiserer å holde seg oppdatert på militærteori, både for å kunne sikre egne beslutninger og støtte beslutningstagere, men også for å vite hvordan potensielle fiender tenker. Arbeidet i svermgruppen har for meg vært en øyeåpner, da jeg har vært med på å vurdere alternative metoder for å løse dagens operative problem. Dette har gitt meg en større innsikt i ulike operasjonsformer, noe som er årsaken til at jeg skriver en oppgave med dette temaet.

Etter fire kontingenter i Afghanistan, har jeg førstehåndserfaring med hvor lite fleksible tungt oppsatte styrker kan være i områder med spredt bebyggelse og mye lende. Det kan føre til at vi blir forutsigbare i vårt operasjonsmønster og at fienden ofte kan diktere hvor og når han vil kjempe. Jeg har også fått se hva som skjer med en fiende i det øyeblikket vi begynner å operere spredt og desentralisert, hvor vanskelig det er for han å lokalisere samt bekjempe egnede mål.

Personlig betyr det mye for meg å skrive denne oppgaven. Da den gir meg mulighet til å sette meg bedre inn i et tema som for meg har vært det mest interessante under studiene. Det å få kombinere opprørsbekjempning med tankearbeidet rundt en ny norsk metode gir en stor merverdi for meg. Grunnen er todelt, for det første har jeg operative erfaringer i Afghanistan som kan tangere opp mot svermmethodikk i et lite forband og jeg ønsker å forstå mer av det. For det andre ønsker jeg å stå bedre rustet neste gang Norge sender sine styrker ut for å løse et opprørsbekjempningsoppdrag.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	5
1.1	Bakgrunn	5
1.2	Problemformulering.....	7
1.3	Avgrensninger og forutsetninger	7
1.4	Begrepsavklaring	8
2	Metode	9
2.1	Metodevalg og anvendt metode.....	9
2.2	Metodekritikk	10
2.3	Kildevalg og kildekritikk.....	10
3	Teoretisk grunnlag	12
3.1	Befolkningssentriske operasjoner.....	12
3.2	FM 3-24	14
3.2.1	SCH.....	15
3.3	Opprøreren.....	17
3.3.1	Operasjonsmønster	17
3.4	Sverm.....	19
3.4.1	Operasjonsmønster	20
4	Diskusjon	23
4.1	SHAPE.....	23
4.1.1	Delkonklusjon	24
4.2	CLEAR	25
4.2.1	Delkonklusjon	28
4.3	HOLD	28
4.3.1	Delkonklusjon	30
5	Konklusjon.....	32
5.1	Oppsummering og konklusjon.....	32
5.2	Veien videre.....	33
5.3	Refleksjoner.....	33
	Litteraturliste	34
	Vedlegg 1	36
	Målbildebeskrivelse, Norsk Sverm	36

1 Innledning

These advances have brought forth predictions of future «automated battlefields» where weapons will be so effective that human beings will be unable to survive on them and battles will be fought by robots and all sorts of unmanned aircraft, vehicles, and weapons. But there is a significant countertrend that portends warfare depending less on overwhelming firepower and more on movement of small bodies of unobtrusive individuals who achieve their goals by surprise, ambushes, and unanticipated movements (Alexander, 1993, s. 21)

1.1 Bakgrunn

Denne oppgaven vil ta for seg sverm, som er et forslag til en ny operasjonsmetodikk til den norske Hæren. Mer spesifikt vil oppgaven analysere svermenhetenes relevans i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning. Dette gjøres for å aktualisere sverm som en potensiell ny norsk operativ metode.

Som kadett på Krigsskolen, har jeg vært medlem av studiegruppen Norsk sverm. Denne studiegruppen har gjennom diskusjon og krigsspill forsøkt å undersøke mulighetene for en ny operativ metode for den norske landmakt. Gjennom å lære mer om hvordan sverm operasjonaliseres på bakken, fikk jeg umiddelbart tanker til Afghanistan og hvordan opprøreren opererte. Sverm lignet den desentraliserte, lendemobile og unnvikende fienden vi har kjempet mot i flere år. Den neste tanken var da, hvordan ville opprøreren kjempe mot en styrke som opererte på samme måte, og som i tillegg besitter høyteknologi og fellesoperative kapasiteter? Dette førte meg til temaet for oppgaven, sverm i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning.

«Counterinsurgency is a squad and platoon leader's war, and often a private soldier's war. (...) The commander on the spot controls the fight, you must train the squad leaders to act intelligently and independently without orders» (2010, s. 33). Dette hevder Kilcullen i boken *Counterinsurgency*. For en opprørsbekjemper betyr dette at kravene som stilles til ledere og soldater på de laveste nivå, må være høye. Når dette ses i sammenheng med Edwards beskrivelse av kravene til personellet som skal jobbe etter sverm metoden, ser vi likheter:

Future military personnel expected to fight in NLDOs ¹will most likely have to undergo more extensive training than in the past. In NLDOs, tactical commanders exercise greater initiative, units operate across greater distances, killing fires are remote and unseen, and units are more isolated. Small unit leaders, especially squad leaders, will need to possess the skills and education of platoon or company commanders today (2005, s. 169)

Kravene som stilles til militære ledere i NLDO, bærer dermed tilsynelatende likhetstrekk med de som stilles i opprørsbekjempning. Isolert sett vil dette styrke svermens (NLDO) sin relevans i denne type operasjoner. Men er opprørsbekjempning en relevant operasjonsform når fremtidens norske Hær skal utformes?

Opprørsbekjempning er fortsatt relevant for Forsvaret i dag, selv om vi har trukket ut de regulære kampavdelingen fra Afghanistan. Ved å se på statistikken over konflikter i verden mellom 1816 til slutten av det 20-århundret, var 83% enten borgerkriger eller opprør. (Kilcullen, 2010, s. x). Hæren må altså være forberedt på at også neste store internasjonale operasjon vil ligge innenfor det samme domenet.

Betyr dette at Hæren heller skal organisere seg for opprørsbekjempning enn mot en territorial trussel, eller har vi mulighet til å kunne løse begge type oppdrag på en god måte? I FFI rapporten *Fremtidens internasjonale operasjoner* noteres det at det i fremtiden vil kreve mye mer spesialiserte kapasiteter for å kunne løse oppdragene som blir gitt. Dette betyr at det vil bli større sprik mellom oppgavene som skal løses både i Norge og i internasjonale operasjoner, noe som medfører at «det norske målet om strukturell likhet mellom hjemme- og utekapasiteter kommer under press» (Norheim-Martinsen, Nyhamar, Kjølberg, Kjeksrud, & Ravndal, 2015, s. 3).

Denne oppgaven vil undersøke hvordan sverm beskrevet i målbildebeskrivelse norsk sverm (Svermgruppen, 2014) kan nyttes i de operasjonelle fasene SHAPE – CLEAR – HOLD i et befolkningscentrisk opprørsbekjempning. Oppgaven vil ikke svare på om sverm er den rette metoden å benytte i nasjonalforsvaret. Ved å argumentere for om sverm er egnet i opprørsbekjempning, ønsker jeg at denne oppgaven kan være et bidrag inn i debatten om å aktualisere sverm som en potensiell kandidat til en ny norsk operativ metode.

¹ Non-linear dispersed operations (ikke-lineære og spredte operasjoner).

1.2 Problemformulering

Grunnlaget for Hæren er det manøverorienterte konseptet (Hærstaben, 2015, s. 17) som kan benyttes i alle former for militære operasjoner, selv om virkemidlene forandres. Målet er å slå fiendens vilje til kamp, ikke evne til kamp, og dette gjelder i både høy-, som lavintensitetsoperasjoner (Hærstaben, 2015, ss. 17-18).

I gruppen Norsk sverm har vi undersøkt hvordan en svermstyrke vil materialisere seg i Norge. For meg har det vært et interessant studie som jeg ønsker å trekke med meg inn i oppgaven. Det er også naturlig å trekke inn min erfaring i Afghanistan kombinert med studiet på Krigsskolen der undervisning og øvelser har vært vesentlige læringsarenaer.

I oppgaven vil jeg belyse anvendeligheten av sverm og jeg vil undersøke om Norsk sverm kan være et bidrag inn i de oppgavene Hæren møter i en befolkningscentrisk opprørsbekjempning.

Oppgavens problemstilling blir som følger:

Hvordan vil en styrke slik den er beskrevet i *Målbildebeskrivelse norsk sverm* egne seg i befolkningscentrisk opprørsbekjempning?

1.3 Avgrensninger og forutsetninger

Oppgaven vil avgrenses til å gjelde de operasjonelle fasene *shape – clear – hold* [SCH]. Oppgaven skal se på de militære oppgaver i befolkningscentrisk opprørsbekjempning. I doktrinen er *shape – clear – hold* fulgt av fasene *build* og *transition* (Department of the Army, 2014, ss. 9-1). *Build* og *transition* er valgt bort grunnet et lavere nivå av militær deltagelse. De er mindre relevante da oppgaven her skal svare på de militære oppgavene i opprørsbekjempning. Oppgaven har valgt å legge til grunn USAs syn på konseptet. USA har mye erfaring på dette fagfeltet, samtidig som det er det nyeste som er publisert.

Med bakgrunn i problemstillingen, vil lendet være avgrenset til et ruralt ørkenområdet med spredt bebyggelse, lite infrastruktur og et landskap preget av sterk kanaliserende terreng, med høydedrag og dype kløfter.

Da det er skrevet lite om norsk sverm og hvordan en slik styrke vil se ut, legger oppgaven følgende forutsetninger til grunn: at forfatteren må ta enkelte antagelser på vegne av norsk sverm. Antagelsene vil i all hovedsak dreie seg om utrustning av svermstyrken som tar utgangspunkt i vedlegg 1: *Målbildebeskrivelse norsk sverm* (2014).

1.4 Begrepsavklaring

Sverm

Styrke som kan koordinere angrep fra flere kanter mot en fiende, organisert i små spredte enheter (Arquilla & Ronfeldt, 2000, s. vii).

Norsk sverm

Svermstyrke ledet, organisert og utrustet for norske forhold (Svermgruppen, 2014).

NLDO

Non-linear dispersed operations. Militære operasjoner der enheter ikke beveger seg lineært, er spredt i rom, kan støtte hverandre med samlet ild (Edwards, 2005, s. 134).

SCHBT

Shape – clear – hold – build - transition. Metode benyttet for å fjerne opprørere fra sivilbefolkningen og bygge kapasiteter for lokale myndigheter (Department of the Army, 2014, ss. 9-3).

HN

Host nation. «A nation which permits, either by written agreement or official invitation, government representatives and/or agencies of another nation to operate, under specified conditions, within its borders» (Department of the Army, 2009, ss. Glossary-10)

2 Metode

Kapitlet vil presentere hvordan oppgaven går frem for å løse problemstillingen.

Innledningsvis vil kapitlet redegjøre for valg av metode og kritikk av denne. Deretter vil kildene som er benyttet i oppgaven presenteres og kritiseres.

2.1 Metodevalg og anvendt metode

Oppgaven skal svare på om sverm er egnet i de operasjonelle fasene under opprørsbekjempning. For å svare på dette, vil oppgaven benytte en kvalitativ litteraturstudie. «Kvalitativ metode er særlig hensiktsmessig hvis vi skal undersøke fenomener som vi ikke kjenner særlig godt, og som det er forsket lite på, og når vi undersøker fenomener vi ønsker å forstå mer grundig» (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 32).

Oppgaveforfatteren har valgt dokumentstudier på grunnlag av teorigrunnet som foreligger. Forfatteren har da valgt bort primærdata og basere oppgaven på sekundærdata. En av utfordringene ved å benytte sekundærdata, er at dataen som velges kan være tiltenkt en annen type forskning. For oppgaven betyr dette at det kan være et misforhold mellom det oppgaven benytter dataene til og det de opprinnelig ble tiltenkt (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 164).

Sekundærdataen vil presenteres på følgende måte: i teorikapitlet vil oppgaven redegjøre for opprøret og hvordan opprørsbekjempning ble utledet til en befolknings-sentrisk tilnærming. Deretter vil oppgaven redegjøre for hvordan opprørsbekjemperen best kan gjennomføre en befolknings-sentrisk opprørsbekjempning gjennom hovedprinsippene i de operasjonelle fasene *shape*, *clear* og *hold*. Oppgaven vil så redegjøre for opprørers sak og operasjonsmønster, før teorien avsluttes med å presentere svermstyrken.

Diskusjonen vil foregå som en argumentasjonsrekke, der styrker og svakheter til svermstyrken avdekkes under hver av de operasjonelle fasene *shape*, *clear* og *hold*.

Diskusjonen vil vanskelig gi et fasitsvar. Den vil derimot gi grunnlag for videre analyser om svermens anvendelighet i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning, og belyse fordeler og ulemper med sverm i denne type operasjon.

2.2 Metodekritikk

Den største utfordringen med denne oppgaven, er at det finnes begrenset med teori på sverm og særdeles lite om sverm i opprørsbekjempning. Dette gjør at oppgaven vanskelig kan trekke bastante konklusjoner, men heller sannsynliggjøre visse utfall. Slik sett er dette den største svakheten ved å velge dokumentstudium; enkelte dokumenter kan ilegges mer vekt enn andre. Oppgaveforfatteren har selv operert to år i Afghanistan, og vært tilknyttet både mekaniserte og lettinfanteristyrker. Dette fører til at forfatteren har en viss forståelse for hva som fungerer og hvilke utfall som kan forventes i visse situasjoner i Afghanistan. Forfatteren vil være klar over dette under drøftingen, og på den måten vil opprøreren og opprørsbekjemperens styrker og svakheter komme klart frem.

2.3 Kildevalg og kildekritikk

Det er begrenset med teori rundt hva en svermstyrke er og hvordan denne kan se ut. Det er derfor vanskelig å benytte seg av et hoveddokument for å forstå fenomenet. Derfor har forfatteren valgt ut flere tekster som til sammen gir rom for tolkning av hvordan en svermstyrke ville sett ut i valgt scenario. Som hovedkilder har forfatteren valgt en doktorgradsavhandling skrevet av Sean J.A. Edwards fra 2005: *Swarming on the battlefield* og et kompendium skrevet av John Arquilla og David Ronfeldt: *Swarming and the future of conflict* fra 2000. Kritikk mot disse kildene er at de vanskelig kan etterprøves, samt at forfatterne kan ha skrevet tekstene med ønske om å få det til å fremstå bedre enn det egentlig er. Det viktigste er ikke mengden med teori som finnes, men å klare å destillere svermprinsippene ut av den teorien som finnes.

For å få en bedre forståelse av norsk sverm, vil oppgaven referere til dokumentet *Målbildebeskrivelse norsk sverm* (2014), dette dokumentet ble skrevet av svermgruppen og er godkjent av dekan som vedlegg. Dokumentet vil bli brukt for å redegjøre for organisering og utrustning i det teoretiske grunnlaget. Forfatteren er bevisst på at dette dokumentet ble skrevet av svermgruppen, men den kompetansen gruppen besitter.

Forfatteren har gjennom studietiden på Krigsskolen vært involvert i sverm siden oppstarten av svermgruppen for om lag 2 år siden. Dette gjør at personlig bias vil kunne farge oppgavens drøfting og konklusjon. Samtidig vil forfatteren benytte medkadetter som kilde, noe som kan føre til at oppgaven kan tilegne disse større tyngde enn de nødvendigvis måtte ha. Forfatteren er bevisst på å balansere dette opp mot andre kilder, slik at bildet som skapes er balansert og konklusjonen ikke blir farget av svermgruppens oppfatning.

Svermprinsippene blir spesielt viktig når oppgaven skal redegjøre for sverm i opprørsbekjempning. Det finnes lite teori rundt hvordan en svermstyrke vil se ut i opprørsbekjempning, dermed må dette tolkes ut av sverm sin egenart. For oppgaven betyr dette at forfatteren må gjøre egne vurderinger når det kommer til utforming og operasjonsmetode på sverm. Dette vil balanseres, slik at både fordeler og ulemper rundt sverm sin egenart vil redegjøres for.

For metoder i opprørsbekjempning falt valget på den nyeste amerikanske opprørsbekjempningsdoktrinen som ble utgitt i 2014, *FM 3-24: Insurgencies and countering insurgencies*. Gjennom vurdering gjort av oppgaveforfatteren ble denne doktrinen valgt, da det er den mest anerkjente og relevante. Sammenlignet med andre land er den også per nå den mest komplette. Kritikkk kan rettes mot operasjonsmåten SCH i FM 3-24, men forfatter vil påpeke at landet med mest erfaring på opprørsbekjempning det siste tiåret, har valgt denne operasjonsmåten. Operasjonsmåten som er beskrevet i doktrinen har også fått en kraftig endring siden forrige Amerikanske COIN doktrine ble utgitt i 2006, og det kan tyde på at de nyeste erfaringene fra Afghanistan og Irak er implementert.

Det er åpenbart at det finnes store mengder gradert informasjon om opprørstaktikk. Da mesteparten av disse er på et høyt graderingsnivå, er det ikke ønskelig å benytte disse for oppgaven. Oppgaveforfatteren har valgt å bruke ugraderte kilder, og det gjør at oppgaven kan være allment tilgjengelig og sverm kan nå ut til et bredere publikum. Gjennom søk på åpne kilder har forfatteren kommet frem til flere dokumenter som beskriver opprøreren. Disse kildene er kryssjekket og til sammen gir de grunnlaget for en god redegjørelse av fienden. Hoveddokumentet falt på *Insurgent Tactics in Southern Afghanistan*. Dokumentet er basert på intervjuer av allierte soldater og offiserer som deltok i kampene. Intervjuene kan være farget av personellets holdninger og opplevelser og må da ses på som en svakhet. Imidlertid har forfatteren sammenlignet konklusjonene i den nevnte rapporten med konklusjonene i boken *The Bear Went Over the Mountain* (Grau, 1996, s. 197). Dette er en samling av Sovjetiske operasjoner i Afghanistan og bygger på solid empiri. Ved å benytte begge kilder, er kapitlet med opprøreren handlemåter betydelig styrket.

Oppgaven har benyttet utdrag fra David Kilcullens bok *Counterinsurgency*. Kilcullen er tidligere offiser, han har vært rådgiver for Gen. Petraeus, Storbritannia og Australia i opprørsbekjempning. På denne måten styrker dette bokens relevans i oppgaven.

3 Teoretisk grunnlag

Det teoretiske grunnlaget er delt i fire faktorer. Disse fire faktorene vil vise til en naturlig vei mot drøftingen. Først vil oppgaven redegjøre for befolknings-sentriske operasjoner, deretter vil oppgaven redegjøre for hvordan opprørsbekjemperen skal vinne denne kampen ved bruk av den moderne doktrinen FM 3-24. Neste del vil redegjøre for hvordan fienden forsøker å hindre dette. Siste del vil redegjøre for sverm, og hva som kjennetegner en svermstyrke i opprørsbekjempning.

3.1 Befolknings-sentriske operasjoner

Denne delen vil kort forklare hva et opprør er og hva opprøreren og opprørsbekjemperen konkurrerer om. Deretter vil den ta for seg opprørsbekjemperens viktigste prinsipper i denne kampen, samt militærets rolle. Kapitlet vil prege hvordan opprørsbekjemperen kan operere og er derfor et viktig komponent i drøftingen.

«Beskyttelse av sivilbefolkningen, en oppgave som i mange tilfeller krever et omfattende militært nærvær, vil imidlertid alltid være en sentral oppgave i en COIN-operasjon» (Norheim-Martinsen, Nyhamar, Kjølberg, Kjeksrud, & Ravndal, 2015, s. 23).

Et opprør er et forsøk på å ødelegge, oppheve eller utfordre politisk kontroll over et område, ved bruk av subversjon eller vold (Department of the Army, 2014, ss. 1-2). I erkjennelsen av at det er befolkningen som bestemmer hvem som har den reelle politiske sak, og dermed legitimitet, blir det for en opprører og opprørsbekjemperen en kamp om befolkningen (Kilcullen, 2010, ss. 7-8).

Hvordan hver av sidene vinner befolkningen er forskjellig. For opprørsbekjemperen er det å tilby befolkningen sikkerhet, og dermed et annet alternativ enn det opprøreren gir. Dette gjøres ved å tvinge opprøreren vekk fra befolkningen, derav navnet befolknings-sentrisk opprørsbekjempning (Kilcullen, 2010, s. 10). Områdene der befolkningen bor er i fokus, ikke fienden. Dette er valgt fordi militærets rolle er finne, binde og ramme, men erfaringene tilsier at opprørsbekjemperen ikke klarer å finne. Da opprøreren har forstått at han med enkle midler kan skjule seg ved å ikke ha statiske posisjoner, eller han blander seg med sivilbefolkningen. (Kilcullen, 2010, s. 9). Ved å ta kontroll på befolkningen vil opprøreren komme til oss, og opprørsbekjemperen slipper å lete etter opprøreren i hans bakgård.

Et annet viktig aspekt ved den befolkningscentriske tilnærmingen, er at opprørsbekjemperen ikke må gjøre handlinger som kan føre til at befolkningen frastøtes. Opprørsbekjempning er krig, men opprørsbekjemperen skal tilstrebe å ikke utsette sivilbefolkningen for ekstra belastninger. Tar opprørsbekjemperen livet av sivile, vil dette kunne føre til støtte av opprørernes sak, og opprørsbekjemperens jobb blir da påfølgende vanskeligere. Opprørsbekjemperen må altså krige med minimal bruk av makt og høy grad av forsiktighet (Petraeus, 2015).

«The primary objective of any COIN operation is to foster development of effective governance by a legitimate government» (Department of the Army, 2006, ss. 1-21). Hvordan dette gjøres finnes det et utall av forskjellige metoder og tilnærminger til. Målet til enhver moderne opprørsbekjempningskampanje, er å etablere en legitim nasjonal regjering som kan utøve myndighet over landet. Regjeringen gjør dette ved å ta kontroll på befolkningen, bekjempe de grunnleggende årsakene til opprøret, samt sørge for at disse grunnleggende årsakene ikke vender tilbake. (Department of the Army, 2009, ss. 3-1) I den amerikanske doktrine er det fem grunnleggende årsaker til at opprørsbekjempning lyktes på et taktisk nivå:

- Egne og HN-militære sjefer lager en plan som skal bekjempe strategien til opprørerne, samtidig som den fokuserer på å øke myndighetenes legitimitet (Department of the Army, 2009, ss. 3-1).
- HN og egne tar kontroll på et område og sikrer samtidig befolkningen kontinuerlig (Department of the Army, 2009, ss. 3-1)
- Operasjoner bør bli initiert fra områder der HN er sterke og mot opprørskontrollerte områder (Department of the Army, 2009, ss. 3-1).
- For å overta områder som opprørerne har kontroll over, krever det at HN gjennomfører operasjoner inn i disse områdene, slik at HN har mulighet til å overta sikring og støtte i befolkningen (Department of the Army, 2009, ss. 3-1)
- Informasjonskampanjer vil forsterke inntrykket at HN har legitimitet, styrke støtten for COIN-operasjoner, gjør opprørernes voldshandlinger kjent og diskrediterer opprørernes propaganda (Department of the Army, 2009, ss. 3-1).

Militærets rasjonale er enten å drepe eller å ødelegge, eller å true med å gjøre dette (Smith, 2006, s. 6). Ved å gjøre dette kan militæret påtvinge en fiende vår vilje, eller hindre at han

påtvinger sin vilje (Forsvarsstaben, 2004, s. 19; Forsvarsstaben, 2014). Dette er kjernen i profesjonen og det gjelder i alle grader av konflikter, enten det er høyintensitet eller lavintensitet, både i nasjonal og internasjonal tjeneste, med maktbruk tilpasset situasjon (Forsvarsstaben, 2004, s. 19).

Hvis den militære komponenten ikke evner denne oppgaven av forskjellige grunner, eksempel: dårlig taktikk, feil utrustning, feil kategori av personell, er den da ute av stand til å utføre sin kjernevirksomhet. I opprørsbekjempning vil dette si å påføre tap eller true en med å påføre tap, slik at en opprører holder seg borte fra befolkningen opprørsbekjemperen ønsker å beskytte. Av militæret gjøres dette ved finne, binde og ramme motstanderen (Forsvarsstaben, 2004, s. 43). Forskjellige former for konflikter dikterer hvilke metoder som benyttes for nettopp å finne, binde og ramme. Opprørsbekjempning gjennom tiden har fått sine egne testede metoder for å løse disse kjerneoppdragene. Hvordan opprørsbekjemperen ønsker å gjøre det i dag, vil oppgaven gå i mer detalj i neste kapittel.

3.2 FM 3-24

Denne delen av oppgaven skal kort redegjøre for hvordan opprørsbekjemperen har endt opp med SCH, deretter vil den gå igjennom de operasjonelle fasene i SCH. Dette vil danne hovedgrunnlaget for drøftingen senere i oppgaven.

Gjennom tidene har dette blitt gjort på flere forskjellige måter. Under opprørene i koloniene, bygde kolonimaktene egne landsbyer (Nagl, 2005) der de fysisk flyttet befolkningen. På denne måten fikk de både kontroll på hvem som hadde tilgang til befolkningen, samt at de kontrollerte hvem som fikk de grunnleggende ressurser som ble produsert. Opprøreren ble dermed tvunget til å oppgi sin støtte i befolkningen, og på denne måten klarte de ikke å fortsette sitt opprør.

I dagens doktriner er det beskrevet flere forskjellige metoder for hvordan opprørsbekjemperen skal fjerne fienden fra befolkningen. Flere av metodene er videreutviklinger av gamle konsepter, som Clear – Hold – Build [CHB]. CHB som konsept er beskrevet i Robert Thompsons bok, «Defeating Communist Insurgency» som ble utgitt midt på 60 tallet. Her beskriver Thompson et konsept som omhandler «Clearing – Holding – Winning – Won» (Thompson, 1966, s. 111) Noen av prinsippene som Thompson beskriver, er i dag en sentral del av doktrinen. Blant annet det å forme operasjonsområdet før du iverksetter større kinetiske

operasjoner, eller før opprørsbekjemperen starter en *clear* operasjon, også kalt «Shaping» (Thompson, 1966)

3.2.1 SCH

Opprør utvikler seg til stadighet (Kilcullen, 2010, s. 2), noe USA har tatt innover seg ved å oppdatere FM 3-24 på nytt i 2014. I FM 3-24 (Department of the Army, 2014) har derfor de operasjonelle fasene blitt lansert med noe nytt innhold.

Prinsippene i *shape*, *clear* og *hold* er som følger:

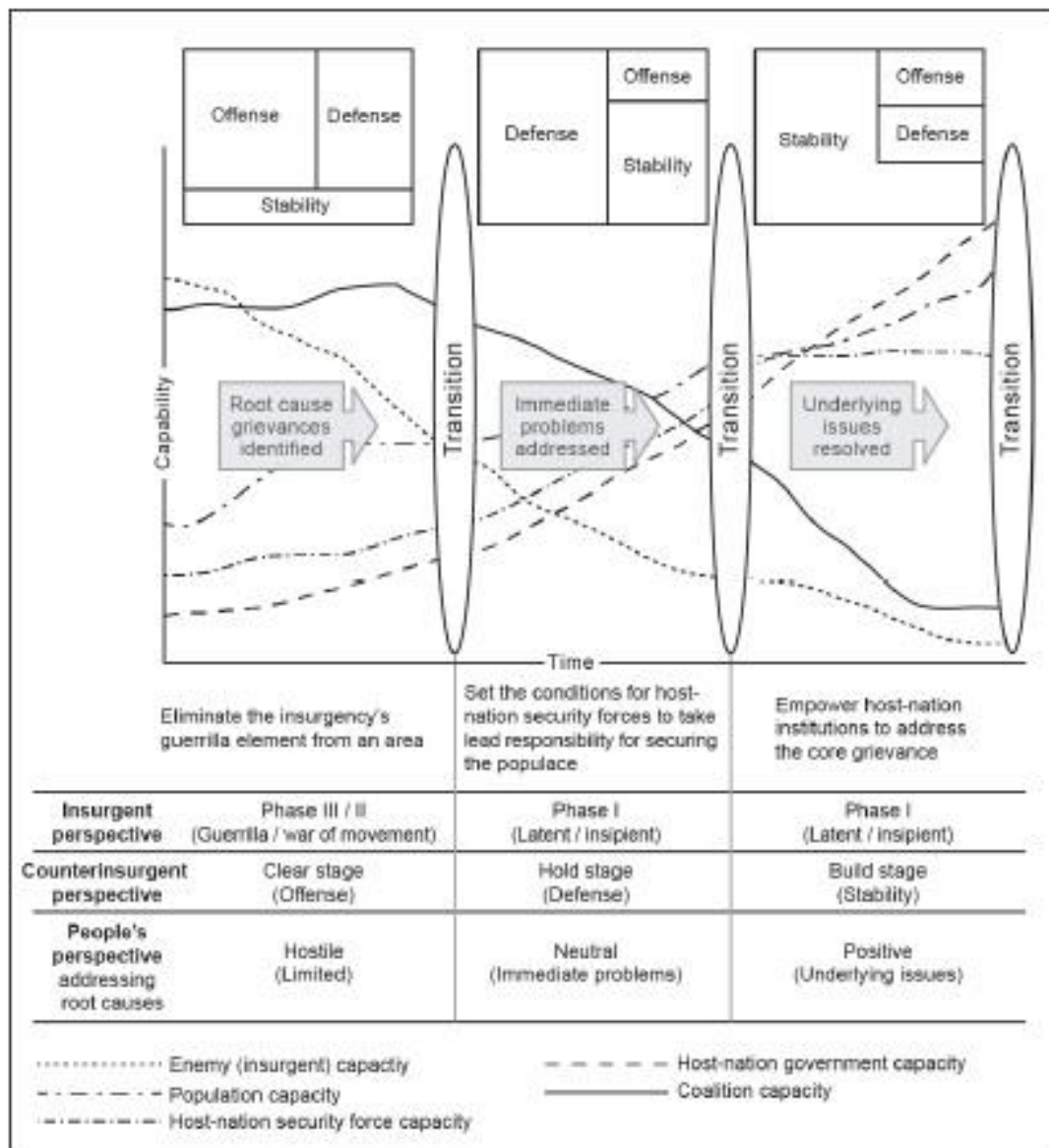
I *shape* fasen skal du først identifisere området. Deretter gjør du en grundig analyse av alle forhold vedrørende opprørernes sak i gitt området, hvilke forventninger lokalbefolkningen har, samt myndighetenes rolle i området. Rekognosering og informasjonsinnhenting er mye brukt i denne fasen for å kunne planlegge de påfølgende fasene best mulig. Gjennom hele innsamlingen skal du gjennomføre forstyrre operasjoner samtidig som du gjennomfører andre tiltak som gjør en opprører usikker på ditt neste trekk. Dette kan være informasjonskampanjer, operasjoner i andre områder og lignende narretiltak. Styrt målutvelgelse kan brukes på å slå ut personer, grupper eller elementer som sannsynligvis ikke vil reintegreres i samfunnet etter at operasjonen er ferdig (Department of the Army, 2014, ss. 9-5).

I *clear* fasen av operasjonen vil en opprørsbekjemper gå fysisk inn i et område i den hensikt å fjerne opprørere og deres evne til å yte effektiv motstand. Ved å presse en opprører ut av et område, eller gjøre opprøreren irrelevant, kan opprørsbekjemperen ta over som sikkerhetsgarantist for lokalbefolkningen og dermed skape forutsetninger for den neste fasen. En *clear* operasjon kan gjøres på flere forskjellige måter, som oftest som en «cordon and search» operasjon. I en cordon and search operasjon, vil opprørsbekjemperen ta seg inn i et område, sette en perimetersikring for så å rydde området. Perimetersikringen skal sørge for at ingen kan forlate eller trekke inn i området som skal ryddes (Department of the Army, 2014, ss. 9-6).

Neste fase er *hold*, og i denne fasen skal opprørerne fortsatt nektes tilgang til området. Opprørere som eventuelt har holdt seg i området skal bekjempes og befolkningen skal sikres. I *hold* fasen er det primært defensive operasjoner som blir vektlagt, men opprørsbekjemperen må være forberedt på å gå på offensiven om dette kreves. Med defensive operasjoner menes det blant annet å etablere trygge baseområder. Det viktige er at det gjøres en vurdering i forkant, da plasseringen av disse er av stor viktighet for å nå hovedmålsettingen, nemlig å

trygge befolkningen. Det bør utdannes og trenes lokale vakter, som er lønnet av opprørsbekjemperen eller HN. Dette fungerer både som støtte til den lokale økonomien, samtidig som det involverer lokalbefolkningen på en enda sterkere måte. De kan ofte føle et sterkere eierskap til situasjonen og vil derfor støtte *hold* fasen mer enn de hadde gjort hadde hvis de blitt sittende som passive tilskuere (Department of the Army, 2014, ss. 9-7).

Fasene og de forskjellige fokusområder er godt synliggjort i denne figuren. Den viser spesielt hvilke operasjonstyper som prioriteres i de forskjellige fasene:



Figur: 9.2 (Department of the Army, 2014, ss. 9-11)

3.3 Opprøreren

I denne delen skal oppgaven først redegjøre generelt for opprøreren og hvilke metoder som benyttes, deretter vil oppgaven bevege seg inn på hva som kjennetegner den Afghanske opprører og hvilke taktikker opprøreren benytter seg av i kamp. Dette legger grunnlaget for å si noe om opprørers påvirkning på sverm under drøftingen.

Taktikkene er samlet og hentet ut av rapporten *Insurgent Tactics in Southern Afghanistan*. På denne måten kan oppgaven skape et helhetlig bilde av opprøreren, samt at teorien kan settes inn i kontekst videre i drøftingen.

På lik linje med en opprørsbekjemper ønsker en opprører kontroll over befolkningen, (Department of the Army, 2014, ss. 1-8, 5-2). Dette fordi opprøreren er avhengig av støtte for ressurser. For at opprøreren skal opprettholde kontroll over befolkningen, er det viktig at opprøreren er tilstede der denne befolkningen er. Opprøreren er, i like stor grad som opprørsbekjemperen, avhengig av å være synlig tilstede. Ved å være tilstede blant folket, viser opprøreren seg som den sterke part og den legitime makt og dermed myndighetsutøver.

Opprøreren benytter både tvang og overbevisning mot lokalbefolkningen for å oppnå sine mål. Noen av måtene opprøreren gjør dette på er gjennom vold, subversjon og propaganda. Ved å benytte voldsmakt mot myndighetene, styrker opprøreren sin stilling blant de lokale ved å ytterligere undergrave myndighetene (NATO, 2011, ss. 3-1).

En opprørsgruppe har ikke en personell- og materiellmessig overlegenheten, som opprørsbekjemperen har. Derfor blir det å benytte ressursene riktig og ikke tape folk unødvendig, enda viktigere for opprøreren (Department of the Army, 2014, ss. 5-4).

3.3.1 Operasjonsmønster

Rapporten «Insurgent Tactics in Southern Afghanistan» kommer med følgende karakteristikker av opprøreren:

Afghan insurgents can be brave and tenacious, with a gift for small unit tactics. They have frequently engaged US and NATO forces directly, often for long periods, and made effective use of fire and maneuver, including flanking and encirclement. At times, they have pinned down patrols and closed in for the kill. They have launched hundreds of attacks on fortified bases and raised the costs of maintaining these positions by targeting Coalition supply lines with IEDs and ambushes. (Meyerle & Malkasian, 2015, s. 1)

En opprører kjemper med geriljatakikk, og det medfører at opprøreren tilstreber å opprettholde mobilitet og unnvikelse over direkte langvarig konfrontasjon. Dette innebærer at opprøreren ikke opprettholder noen lineær front, store samlede enheter eller er avhengig av større kommunikasjonslinjer for etterforsyning (Edwards, 2005, ss. 62-63).

Opprøreren kjenner lendet, og opprøreren vil lett kunne utnytte det ved å skjule seg for opprørsbekjemperen. I kombinasjon med en overlegen situasjonsforståelse som etableres i form av informanter og observatører, vil fienden ha god kontroll på hvor opprørsbekjemperen er. På denne måten vil fienden kunne forflytte seg relativt fritt, uten opprørsbekjemperens inngripen. En annen fordel for opprøreren, er at han ser lokal ut, og han kan bruke sivilbefolkningen for å ikke skille seg ut (Meyerle & Malkasian, 2015, s. 7). Under stridskontakt kan fienden også benytte sivile for å skape støy og usikkerhet i engasjementsområdet, samt som skjold for egen manøver (Meyerle & Malkasian, 2015, ss. 7, 11).

Fienden er lett oppsatt på enkeltmannsnivå. Konsekvensen er at opprøreren hurtig kan drive forflytning på det stridstekniske nivået, da fienden ikke er tynget ned av utstyr. Av kjøretøy besitter fienden motorsykler og enkelte pick-up trucker. Kjøretøyparken gir god fremkommelighet på og av vei uten hindringer. (Meyerle & Malkasian, 2015)

Opprørers operasjonsmetodikk kan deles i to defensive og offensive operasjoner.

I defensive operasjoner: Rundt permanente base- og hvileområder benytter opprøreren et utvidet nettverk av informanter/observatører. Dette gjør at de sjeldent har blitt angrepet uten å vite det på forhånd. Hvis de ikke ønsker å ta opp kampen, forsvinner de i god tid før styrken ankommer området.

Opprøreren har også benyttet seg av bakhold og improviserte eksplosiver [IED] for å sinke en styrke som ankommer. Hvis opprøreren bestemmer seg for å forsvare, er han dyktig i å benytte det terrenget opprøreren har tilgjengelig enten det er fjell, vanningskanaler, bebygde områder, grønne områder eller lende der de vet en motstander har vansker med å manøvrere.

Bruk av sivile i forsvar er en velkjent metode. Da blir sivilbefolkningen plassert rundt stillingene eller opprørerne bruker sivilbefolkningens hus som stillingsområder. Ved begge situasjonene er det vanskelig å ta i bruk tung ild.

Som oftest så forlater opprørerne et område når opprørsbekjemperen iverksetter en *clear* operasjon, eller de blander seg med de sivile i området. Opprøreren foretrekker heller å vente til opprørsbekjemperen har ryddet området, for så å gå på offensiven med IED og bruk av bakhold. Dette er mest kosteffektivt for opprøreren og dyrest for opprørsbekjemperen (Meyerle & Malkasian, 2015, ss. 9-12).

Den andre faktoren er offensive operasjoner. Det som kjennetegner opprørernes angrepstaktikk, er små angrepsgrupper som infiltrerer og manøvrerer inn på målet støttet av tyngre stasjonær ild. Ved angrep på stasjonære mål, gjennomfører opprøreren ofte også angrep på andre baser i området for å binde opp opprørsbekjemperens styrker slik at de ikke får kommet til støtte. Dette gjør de ofte i kombinasjon med IED og bakhold på veiakser, slik at en unnsætningsstyrke må bruke enda lengre tid før den kan støtte. (Meyerle & Malkasian, 2015, ss. 8-9)

Det har også vært tilfeller der opprørerne har samlet store nok styrker til å ta opprørsbekjemperens baser (Meyerle & Malkasian, 2015, s. 8). Dette har skjedd i områder der det er vanskelig for opprørsbekjemperen å fremføre tropper til støtte, samtidig som opprøreren har klart å komme så nær at luftstøtte blir vanskelig uten å ta egne tap.

En annen bruk av angrep for å oppnå større målsettinger, er å konstant angripe patrulje og troppsbaser. På denne måten hindrer opprøreren at opprørsbekjemperen får gjennomført oppdrag på utsiden av basen. Slik oppnår opprøreren større handlingsrom utenfor basen, og samtidig blir opprørsbekjemperens baser så kostbare å opprettholde at de ble avvirket. Rundt baseområdene har opprørerne ofte lagt IED, dette gjøres for å tvinge de i patruljebasen til å senke sitt operasjonstempo fordi området alltid må søkes, samt gjøre fremføringen av etterforsyning langs vei vanskelig (Meyerle & Malkasian, 2015, ss. 8-9).

3.4 Sverm

I denne delen skal oppgaven først redegjøre generelt for sverm, deretter norsk sverm, samt hva som kjennetegner svermenhetenes operasjonsmønster. Dette legger grunnlaget for hvordan svermenhetene vil operere i de forskjellige fasene i SCH, samt hva som er utfallet når opprøreren forsøker å påvirke dette.

For å forstå utgangspunktet til sverm, vil forfatteren trekke frem rapporten *Swarming and the future of conflict*. Her beskrives en svermstyrke med følgende to hovedattributter; evnen til å slå en fiende fra flere forskjellige retninger, samt å virke som en mengde sensorer for å kunne spre situasjonsforståelse både til eget ledd men også til høyere beslutningstagere. For å muliggjøre dette, kreves mange små enheter, koblet sammen i et nettverk. (Arquilla & Ronfeldt, 2000, s. vii)

Svermgruppen trekker frem at en norsk svermstyrke består av små lendemobile lette enheter som kan settes inn med helikopter eller ved hjelp av egne lette terrengkjøretøy. Enhetene opererer autonomt, samtidig som de har gode sambandsforbindelser seg imellom. Typiske trekk ved operasjonsmønsteret er at de jobber med stor utspredelse noe som gjør de vanskelig å lokalisere, samtidig som enhetene vil trekke sammen under bekjempning av mål. Det siste som blir trukket frem, er deres evne til å jobbe selvstendig i et område over lengre tid (Svermgruppen, 2014).

Norsk sverm er en lettinfanterienhet. En enhet som benytter lendemobile kjøretøy, samt helikopter som innsetningsplattform når dette er formålstjenlig. Enhetene er små, noe som gjør at det vil kunne være mange i antall som igjen fører til at deres utspredelse kan være stor. Svermstyrken opererer med høy grad av mobilitet, grunnet måten den er organisert og utrustet. Vel så viktig som mobilitet, er måten en svermstyrke skal ledes på. En svermstyrke skal ned til det minste nivå fungere autonomt. Gjennom et flatt nettverk, vil enheter kunne benytte seg av hverandre uten et stort tidstap gjennom større kommandokjeder. Ved hjelp av gode sambandsmidler, vil endringer i situasjonsbildet fort spres rundt til samtlige enheter i nettverket (Svermgruppen, 2014).

Her refereres det til Norsk sverm i rammen av territorialforsvaret. For en svermstyrke som kjemper mot en geriljamotstander, vil nødvendigvis ikke alle prinsippene være gjeldende. I territorialforsvaret er fienden overlegen i kampkraft og fienden har luftherredømme. For opprørsbekjempning vil ikke det være relevant. Derfor vil oppgaven legge dette til grunn når forfatteren beskriver sverm videre.

3.4.1 Operasjonsmønster

En sverm skal være offensiv i sin opptreden, og den skal alltid søke å patruljere for å bygge situasjonsbildet. På det laveste nivå er en svermenhet både sensor, effektor og

beslutningstager, og det fører til at den kan slå til på aktuelle mål uten nevneverdig tap av tid. Når svermstyrken har valgt ut sine mål, ønsker den å angripe fra flest mulige retninger for å skape kaos hos fienden samtidig som du bryter ned moralen (Edwards, 2005, s. 100).

Svermenhetene er konfigurert etter oppdragene. I en opprørsbekjempning vil en svermenhet benytte direktevirkende våpen opp til og med HMG, GMG, lett PV (RFK) og javelin. Andre kapasiteter sverm vil besitte, er krumbane i form av BK samt luftstøtte.

På laveste nivå benytter sverm kroppspansring på soldatene. For statiske stillinger kan sverm benytte ingeniører til å bygge stillingsverker. En sverm har tilgang til kart og karttjenester samt sensorer som kan oppklare ruter og områder, slik at den kan velge akser som sikrer skjult infiltrasjon.

Tung utrustning på personellet betyr at en sverm er mindre mobil stridsteknisk. Tyngste kjøretøy er av typen MB MULTI, noe som gjør enhetene svært lendemobile.

Gjennom en analyse av svermenhetenes grunnleggende karakteristikk, blir følgende to operasjonsmønstre grunnlaget for videre drøfting:

Den første faktoren er offensive operasjoner. Gjennom ustrakt bruk av sensorer og kartstudier, vil svermenheten få gode forutsetninger for en vellykket infiltrasjon. Svermstyrken vil i de fleste tilfeller både infiltrere langs bakken og i luften. På denne måten kan svermenheten avskjære en fiende som forsøker å trekke ut av området som skal ryddes, samtidig som en hindrer etterforsyning. Når en svermstyrke lokaliserer en fiende, vil den kunne forfølge samt avskjære ved bruk av helikopter som innsetningsplattform. Svermenheten besitter presisjonslevert ild fra ulike plattformer, noe som er fordelaktig i bebygde og bebodde områder, da det minsker risikoen for sivile tap.

Den andre faktoren er defensive operasjoner. For en svermstyrke i opprørsbekjempning som har overvekt både av materiell og personell, vil det å måtte holde lende bli mindre problematisk. En defensiv operasjon vil trekke på ingeniør-ressurser for å etablere stillingsverk og andre statiske beskyttelsestiltak. På denne måten kan styrken skjermes uten å nytte tyngre kjøretøy med pansring. Svermenhetens fordel er at den nettopp er offensiv og kan deployere mange enheter og under defensive operasjoner kan den derfor starte tidlig med patruljering utenfor kjerneområdet. På denne måten kan den avspørke områder og nekte fienden infiltrasjon og tilgang til de områdene/befolkningssentrene opprørsbekjemperen har identifisert som satsningsområder.

Følgende faktorer må belyses under dette kapitlet da en under videre drøfting må ta hensyn til norsk sverm sin egenart som beskrevet i *Målbildebeskrivelse norsk sverm* (2014) i opprørsbekjempning:

En generell svakhet for sverm som forsterkes i opprørsbekjempning er dens begrensning i lastekapasitet. Det medfører at logistikken rundt svermenheten må være robust nok til å takle både spredningen i enheten og det økte behovet for etterforsyning. Behovet for etterforsyning øker fordi en i opprørsbekjempning kan være nødt til å løse oppdrag der nærstrid med en motstander blir aktuelt. Da svermenhet ikke er pansret, medfører dette at de i større grad må skjerme egen manøver med ild.

Fiendens vil ha overlegen situasjonsforståelse noe som medfører at de enklere kan lokalisere og gjennomføre anslag på svermenheter. Dette tilsier at svermens operasjonsmønster hvor de jobber i små enheter med høy spredning i lende, må begrenses i opprørsbekjempning da risikoen for å havne i bakhold er høyere enn i territorialforsvaret. Det kan også medføre at svermenheten er avhengig av en hurtigreaksjonsstyrke som kan støtte ved behov.

Svermenhetene er ikke trent for offensiv nærstrid i territorialforsvaret, noe som er en svakhet for en svermstyrke som skal gjennomføre opprørsbekjempning. I opprørsbekjempning vil styrken måtte angripe og rydde områder, og kommer da ofte i nærstrid med fienden. Den må også kunne forsvare seg selv mot anslag i statiske vaktstillinger eller på patrulje i landsbyer.

En svermstyrke i territorialforsvaret er avhengig av lendet for å skjerme manøveren (Edwards, 2005, s. 105), i opprørsbekjempning vil ikke styrken ha denne fordel. Andre metoder for å skjerme egen manøver er pansring og ildkraft, noe svermenhetene som er beskrevet ikke innehar. Konsekvensen er at svermenhetene må minske spredningen på enhetene, slik at de har mulighet til å støtte hverandre og skjerme manøveren med ild.

4 Diskusjon

I denne delen vil oppgaven se hver av fasene i SCH opp mot fienden, svermenheten og lendet det er avgrenset til. Ved å trekke ut de viktigste prinsippene i hver fase, vil oppgaven drøfte om sverm vil kunne oppfylle disse prinsippene. På denne måten vil oppgaven søke å identifisere styrker og svakheter ved sverm i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning.

4.1 SHAPE

I *shape* fasen skal opprørsbekjemperen identifisere hva som er de underliggende faktorer for opprøret i området for å skape forutsetning for planlegging av den videre operasjonen. Dette gjøres primært ved informasjonsinnhenting (Department of the Army, 2014, ss. 9-5)

Good intelligence is vital in any phase of war. In counter insurgency operations, it will be in constant and continuous demand. Operations require steady success, built up over time, which will wear down the insurgent movement, restricting its capability and reducing its morale. Accurate intelligence will permit commanders to conduct operations with precision, reducing the detrimental effect on the local population and minimizing casualties among friendly forces (Ministry of Defence, 2007).

I *shape* fasen av en operasjon kan sverm som metode være formålstjenlig på grunn av lav signatur og god evne til å drive innhenting. En svermstyrke er godt egnet til å innhente informasjon om operasjonsområdet, da en av deres hovedoppgave er å være sensor.

Svermstyrken har mulighet til å operere både synlig og skjult, dette er ønskelig i opprørsbekjempning av to grunner. Med synlig innhenting (menneskelig interaksjon, synlig observasjonspost), kan opprørsbekjemperen eksponere seg i et område. På denne måten kan opprørsbekjemperen bruke dette som et narretiltak og overbevise en opprører at den økte tilstedeværelsen fra svermenheten betyr at noe planlegges mot opprøreren, samtidig som det foregår skjult overvåking av et annet område. På denne måten bidrar opprørsbekjemperen til at det skapes usikkerhet hos opprøreren (Department of the Army, 2014, ss. 9-5).

Skjult observasjon foregår mot områdene det skal opereres i på et senere tidspunkt.

Svermenheter er godt egnet til dette, da den opererer i små grupper med lav signatur på materiellet. De har mulighet til å operere i området over en lengre periode, noe som gjør at informasjon kan innhentes over tid.

Synlig og skjult innhenting over tid gir fienden større mulighet til å lokalisere styrken, for så å gjennomføre anslag mot svermenheten. Sverm er ikke satt opp på pansret materiell eller opererer i store forband, det gjør den sårbar for overraskende anslag, spesielt i åpent lende med få muligheter for skjul og dekning. En konsekvens for svermenheten er at den da må begrense spredningen av enheter, operere i større forband og ha en hurtig-reaksjonsstyrke som kan støtte. På den måten må svermstyrker som er i kontakt med fienden ha mulighet til å be om støtte hvis det er nødvendig. Et av hjelpemidlene sverm har for å oppdage fiender som har til hensikt å gjøre anslag, er tekniske sensorer. Disse kan svermstyrken bruke til egenbeskyttelse, ved å ha de som perimetersikring.

Svermen har presisjonsvåpen, noe som vil gjøre det enklere å bekjempe opprørere og opprørsgrupper. Kilcullen hevder at noen opprørere aldri vil omvendes og derfor må nedkjempes (Kilcullen, 2010, s. 4), noe disse presisjonsvåpnene vil muliggjøre for svermstyrken.

4.1.1 Delkonklusjon

I *shape* fasen vil svermstyrken kunne operere som innhentingsressurs, da enhetene er trent som sensorer. Svermenheten kan overvåke mål synlig eller skjult i den hensikt å innhente informasjon. På grunn av lav signatur på materiell og liten størrelse på lagene, kan de dekke store områder over lang tid. Svermstyrken må redusere spredningen på enhetene, da risikoen for fiendtlig kompromittering øker grunnet fiendens situasjonsforståelse. Det må også etableres en hurtig reaksjonsstyrke som kan støtte svermenheter i nød. Informasjonen som svermstyrken har innhenter i *shape* fasen, vil være et godt utgangspunkt for planlegging når svermenheten skal i gang med *clear* fasen.

I *shape* fasen kan sverming være en god metode, hvis trusselsituasjonen tillater å ”sverme” operasjonsområdet med styrker. Dette kan gjøres enten som lette styrker i lendet, eller som skjult innhenting, ved bruk av flerkilde innhentingsressurser. Dette er to forskjellige måter å ”sverme ” på, som tar inn over seg både trusselbildet, lendet og tilgjengelig materiell

4.2 CLEAR

I *clear* fasen skal opprørsbekjemperen fjerne de stridende opprørerne fra et området. På denne måten skapes det forutsetninger for HN til å adressere de underliggende årsakene til opprøret (Department of the Army, 2014, ss. 9-6)

The soldiers of Charles Company (...) spear-headed the assault. (...) The moved slowly and with difficulty across the uneven terrain in eight-wheeled LAVs. A few hundred meters away at a place known as the white schoolhouse, over 100 insurgents waited in a carefully laid ambush. The Taliban predicted that the soldiers would pass by the schoolhouse on their way to Pashmul. The Taliban had killed four Canadian soldiers a month earlier in an ambush at the same location. (...) When the convoy stopped about 30 meters from the schoolhouse, the insurgents launched a barrage of RPGs from three different directions, followed by a steady hail of small arms fire. The fire (...) was devastating (Meyerle & Malkasian, 2015, s. 91).

I *clear* fasen skal opprørsbekjemperen bevege seg inn på opprørernes hjemmebane. I dette området har opprøreren overlegen situasjonsforståelse ved hjelp av utplasserte observatører i områdene rundt (Meyerle & Malkasian, 2015, s. 10). På denne måten vet fienden når, hvor og med hvilke kapasiteter opprørsbekjemperen vil bevege seg inn i området. Opprøreren planlegger da en handlemåte på bakgrunn av denne informasjonen.

Fiendens foretrukne handlemåter er følgende: et anslag mot styrken, da gjerne som et bakhold med liten ambisjon, eller som et forhåndsplanlagt operasjon med høyere ambisjonsnivå. Alternativet er at opprøreren blander seg med sivile eller trekker seg helt ut av området. Disse måtene å operere på er rapportert om i flere av hendelsene i «Insurgent Tactics in Southern Afghanistan» (Meyerle & Malkasian, 2015).

Svermstyrkens største trussel under manøveren til målområdet er et fiendtlig bakhold. Sverm er ikke pansret, dette gjør at den vil være utsatt i et overraskende anslag fra fienden. For en statisk svermstyrke vil dette være håndterlig, da de i noen grad har mulighet til å beskytte seg selv ved hjelp av stillingsbygging i motsetningen til en styrke på marsj som ikke har denne muligheten.

Svermenhetens største mottiltak mot opprørernes bruk av bakhold, ligger i svermenhetens mobilitet. Gjennom å utnytte mobiliteten, kan styrken benytte lende til sin fordel. Ved å manøvrere i lende og unngå befolkningssentrene, vil svermstyrken holde seg skjult for sensorene til opprøreren. Dermed vil opprørernes tilgang på informasjon om svermstyrkens

posisjon reduseres og på denne måten kan svermstyrken infiltrere skjult til målområdet. En slik lett styrke som sverm er, må i slike tilfeller ha mulighet til å trekke på fellesoperative ressurser eller støtte (Kilcullen, 2010, s. 33).

Etter en skjult infiltrasjon kan svermenheten effektivt sette en cordon rundt målområdet før fienden er varslet om opprørsbekjemperens tilstedeværelse. På denne måten kan svermstyrken unngå at opprøreren får mulighet til å unnsnippe. Da har svermstyrken mulighet for enklere lokalisering og nedkjemping, noe Galula hevder at må være det mest ønskelige for enhver opprørsbekjemper (1964, s. 75).

I *clear* fasen vil imidlertid svermstyrken få store utfordringer. Denne fasen kan ofte innebære rydding av et området, noe som kan bety at styrken må systematisk rydde området for fiendtlige styrker. Dette kan medføre en potensiell langvarig nærkamp mot en fienden som er omringet. En styrke trent og utrustet som patruljer med avstandsleverte presisjonsvåpen og lette kjøretøy, vil nødvendigvis ikke ha de beste forutsetninger for å kjempe på denne måten. Noe som også Edwards beskriver: «Swarm elements are usually light and incapable of sustained close combat» (Edwards, 2005, s. 121). Dette kan løses ved at svermenheten blir støttet av andre typer styrker, oppsatt på annet type materiell. Her kan svermenheten samarbeide med en mekanisert eller tyngre utrustet styrke, for å løse *clear* oppdraget.

Dette er en av to hovedgrunner til at en svermstyrke i befolkningscentrisk opprørsbekjempning så langt det lar seg gjøre, burde gi opprøreren en mulighet til å unnsnippe før *clear* fasen startes.

Den andre hovedgrunnen til at dette er ønskelig, er sivilbefolkningens rolle i befolkningscentrisk opprørsbekjempning. En opprørsbekjemper skal som nevnt i innledningen fjerne opprørerne, slik at sivilbefolkningen kan sikres og HN kan begynne å bygge kapasiteter. Da kan det være nok at opprørsbekjemperen truer med bruk av makt, slik at opprøreren selv ønsker å forlate området.

På denne måten unngår opprørsbekjemperen en kamp blant befolkningen, noe som kan medføre utilsiktede sivile tap som må unngås. Et annet aspekt, er de siviles persepsjon av hvem som er den aggressive part. Sivilbefolkningen kan oppfatte opprørsbekjemperen som en aggressiv og ukjent styrke som angriper deres landsby for å ta livet av en opprører. Dette sett i sammenheng med at opprøreren ofte kan være rekruttert fra samme området (Meyerle & Malkasian, 2015, s. 74), vil det være formålstjenlig å la han unnsnippe snarere enn å

nedkjempe han i hans eget nabolag. Dette får opprørsbekjemperen til å se ut som den aggressive part, mens opprøreren ikke har noe annet valg enn forsvar (Kilcullen, 2010, s. 69). Ved å ta liv av lokalt rekrutterte opprørere, kan opprørsbekjemperen i verste fall risikere å skape mer harme en godt (Kilcullen, 2010, s. 57). Ved at svermstyrken evner å sette en cordon skjult rundt området, kan det tvinge opprøreren til å legge fra seg sine våpen og i beste fall overgi seg, i verste fall forsøke å skyte seg ut (Meyerle & Malkasian, 2015, ss. 9-10).

Hvis opprøreren må nedkjempes med makt, har derimot svermtaktikk vist seg å være velfungerende.

I rapporten *On Swarming: Success and Failure in Multidirectional Warfare, from Normandy to the Second Lebanon War* (Henkin, 2015), viser forfatteren til en rydd operasjon gjennomført av Israeli Defence Force [IDF] i 2002 i en landsby forsvart av opprørere (Henkin, 2015, ss. 320-322). Tanken bak angrepet var å konstant gå på offensiven, samtidig som de skulle angripe fra flere forskjellige retninger. På denne måten ville de unngå at fienden kunne konsentrere forsvaret sitt mot en hovedretning. Før angrepet startet, hadde IDF infiltrert flere gjenger inn i landsbyen noe som var med på å skape kaos for fienden. Da hovedangrep startet penetrerte de landsbyen fra syv forskjellige steder samtidig. Fienden var klar over at angrepet kom til å komme, da IDF hadde satt en cordon rundt landsbyen i dagslys. Det de ikke forventet var at IDF angrep fra flere forskjellige akser. Etter angrepet som varte i fire dager, viste det seg at fienden mistet 70 og 480 ble tatt til fange, mot en Israeler drept av egne (Henkin, 2015).

Dette fungerte fordi IDF ikke angrep der fienden trodde de kom til å gjøre det, noe som førte til at fienden aldri klarte å omstille seg og heller ikke etablere noe vellykket forsvar. Dette illustreres med følgende uttalelse sagt av en av de fiendtlige tilfangetatte soldatene etter kampen «The Israelis were everywhere; on the right, on the left, at the sides. How can you fight like that?» (Henkin, 2015, s. 322)

Overraskelseeffekten er beskrevet i boken *The Human Face of War* av Jim Storr. Her skriver Storr at overraskelseeffekten har tre hovedeffekter: Det øker sannsynligheten for suksess, det minsker angriperens tapstall og det øker sannsynligheten for å påføre sjokk hos motstanderen (Storr, 2009, s. 85). For en styrke som skal angripe og rydde et område, er det en klar fordel å oppnå denne effekten.

Etterforsyning og sanitetsstøtte vil være utfordringer for en svermstyrke under rydding av et bebygde området. Siden kamper i bebygde områder kan være langvarige og en svermstyrke i prinsippet ikke er utrustet for langvarig nærstrid, blir den avhengig av etterforsyning. Da svermstyrken ikke besitter egne tyngre etterforsyningskapasiteter, medfører dette at den trenger støtte til dette oppdraget. Et oppdrag som potensielt kan gjennomføres av annen tyngre styrke.

4.2.1 Delkonklusjon

Gjennom skjult infiltrasjon vil svermstyrken kunne gå i stilling overraskende på fienden. Svermstyrken vil dermed kunne observere eventuelle opprørere i målområdet i forkant av *clear* fasen. Eventuelle mottiltak og styrkedisponeringer fra opprørers styrke vil kunne observeres og tas høyde for før en eventuell rydding av målområdet vil iverksettes

Svermenheten er derimot ikke godt egnet til nærkamp i bebygde område, grunnet svermenhetens organisering og utrustning. Styrken beskrevet i målbildebeskrivelse norsk sverm har her åpenbare svakheter, særlig i bymiljø. For å løse dette oppgavesettet, er det mest sannsynlig best å løse oppgavene med en kombinert styrke bestående av både lette upansrede styrker og mekaniserte bakkestyrker understøttet av fellesoperative kapasiteter som for eksempel unmanned aerial vehicle [UAV].

4.3 HOLD

I *hold* fasen skal opprøreren nektes tilgang til området, samtidig som befolkningen skal sikres ved hjelp av statiske posisjoner.

The primary task in the «secure» phase is to protect the local population. This is the central task in counterinsurgency and the essence of the entire “hold” operation (Dimitriu, 2015, s. 6).

En av opprørsbekjemperens største utfordring i denne fasen, er å hindre at opprørere infiltrerer området som er ryddet. Opprørere som infiltrerer vil kunne gjennomføre angrep, subversjon eller andre handlinger som fører til at opprørsbekjemperen ikke vinner

befolkningens tillit. Dette fordi opprørsbekjemperen ikke fremstår som den legitime maktinnehaveren (Qazi, 2015, s. 14)

Som nevnt i innledningen: «Counterinsurgency is a squad and platoon leader's war, and often a private soldier's war. (...) The commander on the spot controls the fight, you must train the squad leaders to act intelligently and independently without orders» (Kilcullen, 2010, ss. 33-34). Som Kilcullen påpeker vil beslutningstagere på lavt nivå være en premissleverandør for en suksessfullt befolknings-sentrisk opprørsbekjempning. En svermstyrke, vil på bakgrunn av organisering og ledelse, oppfylle disse kravene. Svermstyrken opererer med små autonome enheter, på hvor beslutninger tas på lavest mulig nivå, ut fra en helhetlig intensjon. På bakgrunn av svermstyrkens operasjonsform, vil den ha gode forutsetninger for å oppfylle dette kravet.

Svermstyrken kan operere selvstendig med stor egenspredning på sine enheter, og det er en fordel i opprørsbekjempning da det muliggjør tilstedeværelse i et stort område. «So your first order of business is to establish presence.(...) this demands a residential approach – living in your sector, in close proximity to the population, rather than raiding into the area from remote, secure bases» (Kilcullen, 2010, s. 35). I *hold* fasen er du avhengig av å være tilstede blant sivilbefolkningen, slik at de kan sikres og tillit kan skapes. Gjennom å vinne tilliten, får opprørsbekjemperen mulighet til å innhente informasjon fra lokalbefolkningen, noe som igjen vil øke situasjonsforståelsen og sikkerheten (Dimitriu, 2015, s. 9).

Sverm er ikke avhengig av store baseområder, noe som vil gjøre det lettere å etablere seg blant befolkningen i landsbyer. Da svermenheten ikke har tyngre materiell og kjøretøy, er det svært få områder den ikke kan etablere seg. Det vil hjelpe styrken i *hold* fasen, da en av premissene for å sikre befolkningen, er å nettopp være der befolkningen er. Fokuset i *hold* er ikke på terreng, men heller på folket (Dimitriu, 2015, s. 5; Galula, 1964, s. 78). På denne måten står svermstyrken mye friere til å velge hvor den vil bygge sine patruljebaser.

Under oppdragsløsning i nasjonalforsvaret, vil sverm kunne bli støttet av lokalbefolkningen til etterforsyning (Svermgruppen, 2014). I opprørsbekjempning vil ikke sverm kunne nyte godt av denne støtten. Svermenheten må da belage seg på egen etterforsyning. Måten sverm er utrustet i dag er ikke optimalt med tanke på etterforsyning da svermenheten opererer med lette kjøretøy uten stor lastekapasitet. Det medfører at etterforsyningsoppdraget må settes bort til andre enheter.

Arquilla og Ronfeldt nevner etterforsyning i et avsnitt. Deres påstand er at svermenhetenes utrustning og størrelse, gjør at mengden forsyninger kan bli mindre (2000, s. 47). For en manøvrerende svermenhet som kan samles i et forsyningspunkt (Edwards, 2005, s. 140) vil dette være en klar fordel, når imidlertid forsyningene må distribueres til statiske enheter med stor spredning, dukker imidlertid utfordringer opp. Det er en utfordring spesielt i *hold* fasen, der svermenhetene er forventet å til enhver tid holde statiske stillinger.

Kilcullen påpeker at en til to tredjedeler av opprørsbekjemperens styrke bør være på patrulje til enhver tid (2010, s. 39). Patruljering i nærområdet vil avskrekke fienden fra å gjennomføre angrep eller infiltrasjon mot området svermenheten kontrollerer. Opprøreren ønsker tilgang til området som opprørsbekjemperen har tvunget opprøreren ut av. Ved å nekte opprøreren denne tilgangen, vil opprørsbekjemperen vise seg som den sterke i området. Da en svermstyrke vil være trent og utdannet til å operere som autonome patruljer, vil de kunne dra nytte av dette i denne sammenhengen. Svermstyrkens kapasitet og evne til å dele informasjon mellom enhetene slik at styrken samlet sett sitter med samme situasjonsforståelse, vil bidra positivt under patruljering i *hold* fasen. Videre vil svermstyrken være utrustet og trent til å fungere som sensorer for beslutningstagere på høyere nivå. Denne sensor tankegangen vil være nyttig i *hold* fasen da svermstyrken er avhengig av informasjon om fienden. Informasjon om fienden er helt nødvendig i forhold til egenbeskyttelse (Dimitriu, 2015, s. 9), og for å kunne gi beslutningstagere et planleggingsgrunnlag for neste fase.

Svermstyrkens prinsipp om autonome og selvstendige og godt trente enheter, vil støtte positivt opp under HN kapasitetsbygging. Et viktig oppdrag for opprørsbekjemperen under *hold* fasen, er det å bygge opp kapasitetene til de lokale sikkerhetsstyrker (Department of the Army, 2014, ss. 9-7,9-8). Dette oppdraget er en av forutsetningene for å på lengre sikt å kunne forlate område, for å starte utviklingen av andre områder. Svermstyrken vil på bakgrunn av sitt treningsnivå, både for enkeltmann og ledelse, kunne støtte effektivt opp under HN kapasitetsbygging.

4.3.1 Delkonklusjon

Ved at sverm har et desentralisert operasjonsmønster, vil hver enkelt enhet raskt kunne ta beslutninger som støtter opp under operasjonen. Desentralisert operasjonsmønster fører også til at sverm vil kunne øke tilstedeværelsen i flere områder, og på denne måten sikre en større del av befolkningen. Sverm er ikke oppsatt på tyngre kjøretøy, noe som muliggjør større handlingsrom i utvelgelsen av baseområder. Det at en svermenhet ikke opererer med større

kjøretøy vil være en utfordring med tanke på logistikk. Etterforsyning vil måtte gjennomføres av andre. Sverm er trent som selvstendige autonome enheter, dette kombinert med informasjonsnettverket sverm besitter, vil støtte betraktelig opp under patruljering i *hold* fasen. På bakgrunn av svermenhetens selvstendighet og godt trente enheter, vil kapasitetsbygging av HN styrker kunne gjennomføres. Ved å bygge opp HN kapasiteter, vil opprørsbekjemperen kunne frigjøre ressurser og gjennomføre nye oppdrag.

5 Konklusjon

5.1 Oppsummering og konklusjon

Denne oppgaven har sett på en svermenheten etter *Målbildebeskrivelse norsk sverm*, og dens egnethet i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning, for på denne måten å aktualisere den som ny norsk metode. Dette er gjort gjennom å redegjøre for befolknings-sentrisk tilnærming og hvordan dette operasjonaliseres i moderne doktriner gjennom de operasjonelle fasene *shape – clear – hold*. Deretter har oppgaven redegjort for kapasiteter og operasjonsmønstre for opprøreren og svermenheten. Videre har oppgaven drøftet svermenhetens styrker og svakheter i møte med opprøreren i hver av de operasjonelle fasene i opprørsbekjempning. I dette kapitlet vil oppgaven trekke frem de viktigste delkonklusjonene knyttet til hver av de operasjonelle fasene som er blitt omhandlet i drøftingen og videre besvare problemstillingen:

Hvordan vil en styrke slik den er beskrevet i *Målbildebeskrivelse norsk sverm* egne seg i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning?

I *shape* fasen vil svermstyrken kunne fungere som sensor og på denne måten innhente informasjon til planleggingen av videre faser av operasjonen. Grunnet svermenhetens operasjonsmønster, vil den kunne dekke store områder over lengre tid, noe som vil gi økt situasjonsforståelse.

I *clear* fasen vil svermstyrken kunne utnytte sin lendemobilitet til å sette en *cordon* med lav risiko for kompromittering. På denne måten kan sverm både lukke et område, slik at fienden ikke får inn eller ut personell og forsyninger, samt at svermenheten vil kunne observere styrkedisponeringer fienden foretar seg. Derimot er svermstyrken slik den er beskrevet i grunnlagsdokumentet ikke velegnet for selve rydd delen av operasjonen, da den ikke er organisert eller utrustet for langvarig nærstrid. Et alternativ er å benytte andre type styrker i støtte til dette oppdraget. Hvordan denne delen av oppdraget skal løses bør det forskes videre på.

Under *hold* fasen vil sverm kunne prestere godt på bakgrunn av den desentraliserte operasjonsmåten. Dette fører til at svermstyrken vil kunne øke tilstedeværelsen i flere områder, samt at enhetene raskt vil kunne ta beslutninger som støtter opp under operasjonen. Situasjonsforståelsen til den enkelte patrulje vil være god på bakgrunn av mulighetene for informasjonsdeling innad i enheten, noe som kan føre til raskere beslutninger. Svermstyrken

er ikke avhengig av store og tunge kjøretøy, noe som gjør handlingsrommet i utvelgelsen av statiske baseområder større. Svermstyrken vil måtte trekke på andre ressurser med tanke på etterforsyning av enheten. Hvordan dette kan løses bør det forskes videre på. På bakgrunn av svermens treningsstandard, vil den i stor grad kunne bygge HN kapasiteter under *hold* fasen.

Med bakgrunn i ovennevnte konklusjoner vil svermstyrken slik den er beskrevet i *Målbildebeskrivelse norsk sverm* være relevant og godt egnet i deler av en befolknings-sentrisk opprørsbekjempning, spesielt i *shape* og *hold*. I *clear* fasen har oppgaven identifisert større utfordringer. Noen av disse utfordringene vil danne grunnlaget for videre forskning på sverm i befolknings-sentrisk opprørsbekjempning.

5.2 Veien videre

Oppgaven har identifisert at sverm ikke er velegnet for *clear* fasen, slik den er organisert og utrustet i dag. Med en slik erkjennelse kan et forslag til videre studier være hvordan en styrke bestående av en blandet styrke med lett og mekaniserte styrker kan brukes til å løse COIN med utgangspunkt i en sverm metode.

Tekniske sensorer er en av svermens styrker, hvilke andre teknologiske fortrinn kan en svermstyrke nytte for å kunne operere mer effektivt i opprørsbekjempning.

Oppgaven har identifisert at norsk sverm slik den er beskrevet ikke er velegnet for logistikk. En interessant problemstilling vil da være hvordan en svermstyrke kan etterforsynes i opprørsbekjempning?

5.3 Refleksjoner

Før skriveprosessen hadde jeg et ufullstendig bilde av hva Norsk sverm kunne løse av oppdrag. I det jeg startet med å lese og skrive om opprørsbekjempning, tenkte jeg at en svermstyrke kan løse alle sider ved oppdraget. Underveis i prosessen har jeg blitt mer kritisk til hva en svermstyrke kan løse, på bakgrunn av refleksjon og tilegning av kunnskap.

Underveis i oppgaven har jeg flere ganger ønsket meg tilbake til Afghanistan «for å prøve igjen», denne gangen med ny kunnskap om metodene som brukes i opprørsbekjempning. Sett i ettertid har det vært noen egoistiske grunner til å skrive denne oppgaven samt en refleksjon over egen praksis i Afghanistan.

Litteraturliste

- Alexander, B. (1993). *How Great Generals Win*. New York: W. W. Norton & Company.
- Arquilla, J., & Ronfeldt, D. (2000). *Swarming & the Future of Conflict*. Santa Monica: Rand Corporation.
- Department of the Army. (2006). *FM 3-24 Counterinsurgency*. Washington: Forfatter.
- Department of the Army. (2009). *FM 3-24.2 Tactics in Counterinsurgency*. Washington: Forfatter.
- Department of the Army. (2014). *FM 3-24 Counterinsurgency*. Washington: Forfatter.
- Dimitriu, G. R. (2015, 04 05). *Holding for Companies and Platoons in Counterinsurgency*. Retrieved from Small Wars Journal : <http://smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/714-dimitriu.pdf>
- Edwards, S. J. (2005). *Swarming and the Future of Warfare*. RAND Corporation.
- Forsvarsstaben. (2004). *Forsvarets Doktrine for Landoperasjoner*. Oslo: Forfatter.
- Forsvarsstaben. (2014). *Forsvarets Fellesoperative Doktrine*. Oslo: Forfatter.
- Galula, D. (1964). *Counterinsurgency Warfare: theory and practice* . London: Praeger Security International .
- Grau, L. w. (1996). *The Bear Went Over the Mountain: Soviet Combat Tactics in Afghanistan*. Kansas: National Defense University Press.
- Henkin, Y. (2015, 04 05). *On Swarming: Success and Failure in Multidirectional Warfare, from Normandy to the Second Lebanon War*. Retrieved from Taylor & Francis Group: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14702436.2014.901663#.VSFgYfmsVK8>
- Hærstaben. (2015). *Utdanningsdirektiv 1, Hæren*. Bardufoss: Hæren.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til Samfunnsvitenskapelig Metode* (4. ed.). Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Kilcullen, D. (2010). *Counterinsurgency*. New York: Oxford University Press.
- Meyerle, J., & Malkasian, C. (2015, 04 05). *Insurgent Tactics in Southern Afghanistan, 2005-2008*. Retrieved from The National Security Archive : <http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB370/docs/Document%205.pdf>
- Ministry of Defence. (2007). *Army Field Manual Combined Arms Operations Counter Insurgency Operations*. London: Forfatter.
- Nagl, J. A. (2005). *Learning to Eat Soup with a Knife: Counterinsurgency Lessons from Malaya and Vietnam*. Chicago: The University of Chicago Press.
- NATO. (2011). *AJP-3.4.4 Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency*. Brussels: NSA.

- Norheim-Martinsen, P. M., Nyhamar, T., Kjølberg, A., Kjeksrud, S., & Ravndal, J. A. (2015, 04 05). *Fremtidens internasjonale operasjoner*. Retrieved from Forsvarets Forskningsinstitutt: <http://www.ffi.no/no/Rapporter/11-01697.pdf>
- Petraeus, D. H. (2015, 04 05). *COMISAF Counterinsurgency Guidance*. Retrieved from Washington Post: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/hp/ssi/wpc/afghanguidance.pdf>
- Qazi, S. H. (2015, 04 05). *The Neo-Taliban, Counterinsurgency & the American Endgame in Afghanistan*. Retrieved from Institute for Social Policy and Understanding: http://www.ispu.org/files/PDFs/586_ISPU%20Report_Neo%20Taliban_Qazi_WEB.pdf
- Smith, R. (2006). *The Utility of Force*. London: Penguin Books.
- Storr, J. (2009). *The Human Face of War*. London: Continuum.
- Svermgruppen. (2014). *Målbildebeskrivelse, Norsk Sverm*. Oslo: Forfatter.
- Thompson, R. (1966). *Defeating Communist Insurgency*. St. Petersburg: Hailer Publishing.

Vedlegg 1

Målbildebeskrivelse, Norsk Sverm

Målbildebeskrivelse, Norsk Sverm

1.1 Innledning

Denne teksten vil være en beskrivelse av det militære konseptet «norsk sverm». Dette konseptet vil utgjøre den samlede ideen for en serie av bacheloroppgaver der oppgavens argumentasjon vil bygge på en overensstemt forståelse av begrepet «norsk sverm». Denne innledende redegjørelsen vil således måtte trå en forsiktig balanse. På den ene siden må redegjørelsen være utvetydig for å forsikre enhetlig innsats fra alle oppgavene som skal bidra. I tillegg må den være helhetlig nok til å åpne for drøfting av konseptet fra et bredt spenn av perspektiver. På den annen side skal ikke denne innledende redegjørelsen virke unødvendig begrensende på arbeidet til prosjektets bidragsyttere. Redegjørelsen vil derfor ta form av en målbildebeskrivelse der konseptet kun omtales i generelle og overordnede vendinger, og fokus ligger på den slutteffekt konseptet skal produsere. Det vil tilfalle de enkelte oppgaver å problematisere den norske svermens konkrete uttrykk og gjennomførbarhet.

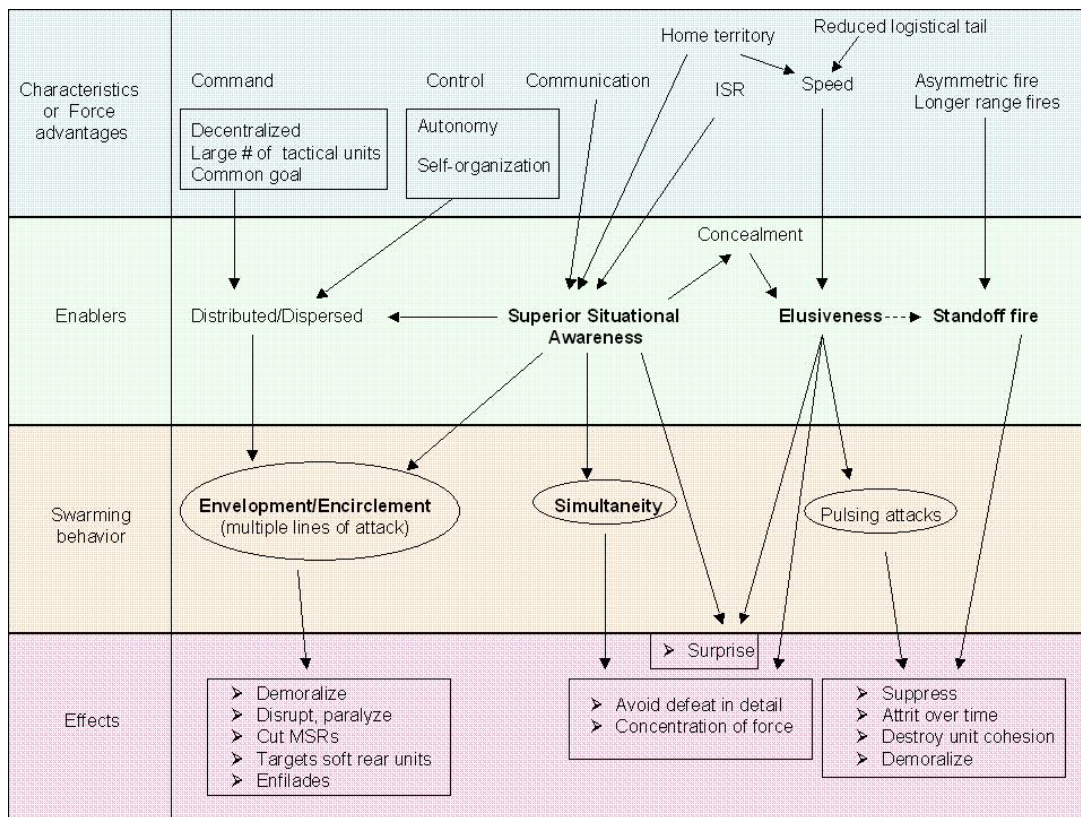
Tekstens oppbygning er å først ta for seg det teoretiske grunnlaget for militær svermatferd, for deretter å presentere de viktigste rammefaktorer som påvirker norsk militærmakt. Avslutningsvis flettes disse to temaer sammen for å beskrive «norsk sverm» mer konkret.

1.2 Svermteori

Hentet fra biologiens begrepsapparat, der det omtaler de komplekse problemløsningsegenskapene til de sosiale insektartene, har sverming som fenomen fått økt oppmerksomhet de siste tiår innenfor fagfelt så varierte som robotikk, organisasjonslære og sosialantropologi (Garreau, 2002; Story, 2003). En hovedårsak til denne trenden er erkjennelsen av at utviklingen innen informasjonsteknologi har satt systemer og mennesker i stand til å kommunisere seg imellom med en fleksibilitet og hastighet som mangler historisk sidestykke. Når forretningsteori har fattet interesse for denne utviklingen, er det med et håp om å emulere produktiviteten og den effektive arbeidsdeling man mener å observere blant sosiale insekter, som maur, bier og termitter.

Påvirket av sivil interesse for temaet har også noen militærteoretikere studert verdien dette kan ha for militære organisasjoner. Sean J.A. Edwards (2005) argumenterer i en omfattende analyse av en rekke historiske case-studier for at sverm-lignende atferd har blitt praktisert av flere militære grupperinger opp gjennom historien. Så selv om han erkjenner at ny teknologi

har potensialet til å gjøre militær sverming enda mer potent, presenterer han den oppfatning at fenomenet allerede har forekommet i tilstrekkelig mange tilfeller til å utforme en empirisk basert teori for vellykket militær sverming (Edwards, 2005, s 113).



Figur 1.1: Diagram over viktige variablers relative påvirkning (Edwards, 2005, s 114)

Figur 1.1 er den visuelle fremstillingen av Edwards teori. Den har en nivådelte oppbygging, der variabler på ett nivå påvirker variablene på neste. Logikken er å først se på kjennetegnene, eller de særegne fordelene, en svermstyrke må ha (*characteristics or force advantages*), noe som leder videre til å identifisere grunnforutsetninger for vellykket sverming (*enablers*). Disse forutsetningene muliggjør det som identifiseres som typisk svermatferd (*swarming behavior*), og denne atferden setter svermstyrken i stand til å oppnå en rekke gunstige effekter (*effects*).

Fra modellen kan man oppsummere kjennetegnene ved en vellykket svermstyrke. Den vil være en styrke organisert i mange små manøverenheter som er gitt friheten til å handle med stor grad av autonomi, mens disse er ledet i samme retning av en felles intensjon. Disse enhetene er godt oppdatert på sideordnetes aktivitet, så vel som hva fienden foretar seg. Ofte, men ikke alltid, er dette et resultat av at styrken kjemper på hjemmebane. Disse nevnte kjennetegnene utgjør samlet styrkens *K3ISR*-løsning. I tillegg har styrken en mobilitet som gir dem større fart enn fienden, og våpensystemer som lar dem engasjere fienden fra større avstander enn det fienden kan besvare.

Disse kjennetegnene legger til rette for svermingens grunnforutsetninger. Styrken er i stand til å operere utspredd for å unngå deteksjon for så å konvergere mot ønskede mål. De har en overlegen situasjonsforståelse som lar dem koordinere aktivitet mot fienden bedre enn den motstanderen kan. I strid har de mulighet til avstandsbekjempelse av fienden, for deretter å unngå fiendtlige reaksjoner. Dette fører fram til den atferd som kjennetegner en svermstyrke; den angriper fienden fra mange retninger samtidig og pulserer mellom angrep og unnvikelse.

Effekten denne atferden oppnår kan deles mellom den umiddelbare, fysiske og den påfølgende, psykologiske. Fysisk får styrken tilgang på sårbare mål i fiendens bakre områder og den kan true forsyningslinjer. Gjennom unnvikelse beskyttes svermstyrken mot å lide store tap, og den kan derfor gradvis slå ut fiendens kritiske ressurser. Psykologisk fører dette til handlingslammelse hos en fiende som må beskytte seg i alle retninger. Når fienden ikke lykkes i å lokalisere og nedkjempe svermstyrkens små manøverenheter, leder dette til demoralisering og endelig seier i det kognitive domene når fiendens tro på seier forvitrer.

Casene Edwards studerer viser at alle variablene identifisert for vellykket sverming sjelden er til stede i den virkelige verden. Det er heller den riktige kombinasjonen av variabler som avgjør om svermen lykkes.

1.3 Den norske situasjon

1.4 Norsk sverm

Når kapitlet til nå har redegjort for det teoretiske grunnlaget for militær svermatferd, samt hvilke rammefaktorer en norsk militærmakt må forholde seg til, er neste steg å syntetisere denne informasjonen i en redegjørelse av hva som legges i begrepet «norsk sverm». Her vil Edwards modell for nivådeling av viktige variabler (se kap 1.2) bli brukt for å disponere teksten, men Edwards generelle, teoretiske begreper vil gjøres mer konkrete ved å la dem tilpasses de norske rammefaktorene.

Utgangspunktet for konseptet vil nødvendigvis være det som er definert som Forsvarets dimensjonerende oppgave, forsvar av norsk territorial suverenitet mot en annen statlig aktør (Forsvarsdepartementet, 2011). Ut fra dette blir det klart at den norske svermen skal innrettes for å handle på den strategiske defensiven på eget territorium.

Svermens fysiske uttrykk vil være i form av et stort antall svært små manøverenheter med en mobilitet som gjør dem i stor grad uavhengige av veiakser i norsk terreng. I tillegg til fremkommelighet vil hurtighet være viktig. Taktisk hurtighet er en forutsetning for å kunne konvergere mot mål når muligheten byr seg, og å unngå fienden når strid ikke ønskes. Stor operasjonell hurtighet er nødvendig for å raskt kunne levere styrker til de områder fienden slår til mot. Denne kombinasjonen av fremkommelighet og hurtighet vil kreve bruken av terrengkjøretøy og sjø- og lufttransportmidler. Et ytterligere, sentralt krav er manøverenhetenes evne til å operere under deteksjonsterskelen for fiendtlig teknologisk overvåkning. Oppnåelse av dette vil redusere effekten av fiendtlig ressursmessig overlegenhet fordi fienden sjeldnere vil finne relevante mål å benytte sine ressurser mot. For å kunne oppnå ønsket effekt mot fienden vil de små manøverenhetene være utstyrt med våpensystemer som tillater forutsigbar bekjempning av alt materiell fienden besitter på en måte som minimerer risikoen for egne styrker. Et definerende trekk ved svermstyrkenes effektlevering er også at sensor, beslutningstaker og effektor er samlet i samme enhet slik at dette ikke gjør seg avhengige av sårbare kommunikasjonskanaler.

Den overlegne situasjonsforståelsen som er avgjørende for svermstyrkens suksess vil oppnås gjennom en kombinasjon av mange forskjellige etterretnings- og rapporteringsmetoder. Spesialiserte, tekniske sensorer vil benyttes på alle krigens nivåer både for å hente inn mot fienden og til å monitorere statusen til egne styrker. Den største fordel til svermstyrken vil imidlertid være tilgang til støtte fra egen sivilbefolkning i operasjonsområdet. En fullstendig utnyttelse av totalforsvarstanken, som allerede er godt teoretisk forankret i norsk militær tenkning (Forsvarsstaben, 2000, s XXX), vil være et bærende prinsipp for den norske svermen. Gjennom spesifiserte og prøvde konsepter for samhandling med de ressurser som finnes i norsk befolkning, både lokalt og nasjonalt, vil den norske svermen besitte et informasjonsnettverk og en operasjonell støtte som langt vil overgå det en offensiv, ekspedisjonær styrke vil ha i Norge. Når de omtalte, små manøverenheter settes inn i dette operasjonsmiljøet preget av at støtte ikke er bundet til lineære tanker om fronter og forsyningslinjer, vil det åpne seg helt nye muligheter for hvordan svermstyrken kan organiseres og ledes.

Den mest radikale, og kanskje minst åpenbare, nyvinningen ved den norske svermen er nettopp hvordan den er organisert og ledet. Det er allerede nevnt at en overordnet intensjon skal være rettesnoren som forsikrer enhetlig innsats fra manøveravdelingene. Denne intensjonen vil fortsatt være et uttrykk for vurderinger gjort gjennom et sentralisert hierarki fra politisk ledelse gjennom militærstrategisk nivå ned til det fellesoperative nivået. Fra fellesoperativt nivå og nedover vil, imidlertid, svermens organisasjonsmodell være radikalt annerledes enn det nåværende systemet. Utover å formidle den samlende intensjonen nedover til sine mange effektorer, vil den sentrale oppgaven til fellesoperativ ledelse være å introdusere de riktige enheter i de områder det er behov for dem, og deretter jobbe for å tilføre de ressurser disse enhetene har behov for. På taktisk nivå vil svermens organisasjon ta form

av et organisatorisk flatt nettverk av enheter. Heller enn å være låst til en hierarkisk kommandokjede, vil hver enhet arbeide autonomt for å oppfylle den overordnede intensjonen. Når en enhet finner seg i en situasjon der den har stor mulighet til å oppnå en gunstig effekt, vil denne trekke andre naboenheter med seg i innsatsen. Hurtig og presis horisontal informasjonsflyt vil være nødvendig for å utløse svermens fulle potensiale. Likevel vil K3ISR-løsningen være utformet for å minimere sårbarheten som ligger i at nettverket blir kompromittert eller at enhetene gjør seg avhengige av kommunikasjonskanaler som kan kuttes av fienden. I siste instans vil hver svermenhet være i stand til å operere selvstendig og kun gjøre bruk av ikke-elektromagnetisk kommunikasjon.

Den endelige bruken av dette konseptet vil utnytte fordelene som ligger i svermens særegne organisasjon, nasjonale støtte og riktig utnyttelse av ny teknologi. Manøverenhetene vil raskt leveres til det aktuelle innsatsområdet via et stort utvalg av uforutsigbare akser på land, vann og i luften. I innsatsområdet vil de små enhetene holde seg skjult og, med lokal støtte, oppklare mot fienden. Der fienden samler sin potensielt overlegne materielle tyngde vil egne styrker unnvike, mens de slår til sårbare mål der disse lokaliseres. Den enhet som har finner seg med best utgangspunkt antar midlertidig taktisk ledelse mot det aktuelle målet. Resultatet blir en selvorganiserende styrke som opererer med et høyere tempo enn det fienden kan håndtere, og på en måte som gjør fiendtlig materiell overvekt irrelevant. Svermstyrken oppfyller slik de politiske mål for militærmakten ved å gjøre en militær aksjon mot Norge så kostbart at det overstiger verdien av målet ved en slik aksjonen.

Referanseliste

Edwards, S.J.A. (2005) *Swarming and the future of warfare*. RAND Corporation

Forsvarsdepartementet. (2012) *Prop. 73S: Et Forsvar for vår tid*. Oslo: Forfatter

Forsvarsstaben. (2000) *Forsvarets Fellesoperative Doktrine*. Oslo: Forfatter

Garreau, J. (17.8.2002). The age of swarming. Lokalisert 20.oktober, 2013 på

<http://www.smh.com.au/articles/2002/08/16/1029114008692.html>

Story, D. (21.2.2003) Swarm Intelligence: An Interview with Eric Bonabeau. Lokalisert 20.oktober, 2013 på <http://www.openp2p.com/lpt/a/3256>